

Het usutuvirus, een serieuze bedreiging voor onze merels

Rudy Schippers

Merel

Op 15 september kwam er een gezamenlijke mededeling van het Dutch Wildlife Health Centre (DWHC), het Erasmus medisch centrum, Sovon en het Vogeltrekstation dat het usutuvirus Nederland inmiddels heeft bereikt. Deze vogelziekte kan vooral tot ernstige gevolgen leiden voor onze merels.

Dit van oorsprong Afrikaanse vogelvirus werd voor het eerst in Europa ontdekt, toen er een onderzoek gedaan werd naar de doodsoorzaak van grote aantallen merels in Wenen. Dat was in 2001 en sinds die tijd zijn er vergelijkbare gevallen geconstateerd in Italië, Spanje, Kroatië, Hongarije, Zwitserland en Tsjechië. Tot het jaar 2011 werden er in Duitsland enkele gevallen van usutu gemeld, maar die aantallen namen pas explosief toe vanaf 2012, met name in Zuid-Duitsland. Tot op heden zijn daar meer dan 300.000 gevallen bekend, vooral in de steden waar ongeveer een derde van de merelpopulatie door deze ziekte is geveeld. In het aan Nederland grenzende Noordrijn-Westfalen zijn de afgelopen jaren zo'n 3000 dode merels gevonden en in augustus 2016 zijn er in Nederland bij het DWHC 40 dode merels binnengebracht, die besmet waren

met usutu. Deze meldingen kwamen voornamelijk uit Gelderland, Brabant en Limburg en ook uit België komen inmiddels meldingen van dode merels binnen. Het usutuvirus breidt zich snel uit tijdens periodes met droog, warm weer. De uitzonderlijk warme nazomer van dit jaar heeft er in Nederland toe geleid dat tegen eind september er al meer dan 500 merels dood zijn aangetroffen.

Zoals het er nu uitziet ligt de grens van het verspreidingsgebied bij Utrecht en heeft het usutuvirus het Gooi nog niet bereikt.

Het Vogeltrekstation heeft eerder dit jaar in Wageningen onderzoek gedaan aan kennelijk gezonde merels door bloedmonsters te nemen en daaruit is in twee gevallen de aanwezigheid van dit virus aangetoond. Een aantal ringstations, waaronder Vogelringstation het Gooi, helpt mee door het nemen van monsters om zo de verspreiding van dit virus in kaart te brengen.

Naast de merel zijn ook een aantal andere zangvogelsoorten getroffen maar dan in beperkte mate. Dit zijn vooral de huismus en de zwartkop maar het usutu virus wordt ook verdacht bij sterfgevallen van eksters, gaaien, kauwen, zanglijsters, spreeuwen en zelfs ijsvogels.

Ook zijn er gevallen bekend waarbij kanaries het slachtoffer zijn. Mogelijk zijn er ook uilen bij betrokken; bij een aantal in gevangenschap gehouden Laplanduilen die dood werden aangetroffen bleek usutu de doodsoorzaak te zijn.

Het virus wordt overgedragen door steekmuggen, voornamelijk uit het geslacht *Culex*. Sommige vogelsoorten kunnen ook drager van het virus zijn zonder zelf besmet te raken. Zo is bij Vogelringstation De Haar bij Haarszulen het usutuvirus vastgesteld bij een gezond-ogende zwartkop door middel van het nemen van een bloedmonster.

Het usutuvirus is bij merels te herkennen aan sterk vermagerde vogels met een slecht verenkleed, aan evenwichtsstoornissen en aan het nauwelijks kunnen vliegen. Twee tot drie dagen na de besmetting overlijden de vogels. Op dit moment is er geen vaccinatie voor het usutuvirus. Het heeft daarom geen zin om vogels, waarbij het usutuvirus wordt vermoed, naar het vogelasiel te brengen. Deze kunnen wel gestuurd worden naar het DWHC te Utrecht

Rudy Schippers,
namens Vogelringstation Het Gooi